

Nätverket för solparker

Alight, Arise, BeGreen, Better Energy, E.ON, Energiinfrastruktur, Energiengagemang, European Energy, Fortum, Helios Nordic Energy, Neoen, Nordic Solar, OX2, Solkompaniet, Soltech Energy, Svea Solar, Turn Energy

Till Klimat- och näringslivsdepartementet
Statsrådet Romina Pourmokhtari

kn.inspel@regeringskansliet.se

Stockholm, 30 november 2023

Synpunkter på John Hasslers utredning ”Sveriges klimatstrategi – 46 förslag för klimatomställningen i ljuset av Fit for 55”

Nätverket för solparker är ett branschsamarbete som samlar huvuddelen av de aktörer som nu investerar i utbyggnad av storskalig industriell solkraft på mark, så kallade solparker. Företagen inom Nätverket för solparker är alla aktiva på den svenska och i många fall den globala marknaden. Med stora privata investeringar och helt utan statliga subventioner har Nätverket för solparker företag en möjlighet att kunna förse Sverige med ett avsevärt bidrag av ny elproduktion på kort sikt till 2030 och i förlängningen till 2045. Det är ny elproduktion som kan bidra till att Sverige kan leva upp till både de nationella och europeiska klimatmålen.

Det som utmärker tillskottet av el från solparker är att det kan gå relativt fort. Fram till 2030 har solbranschen som helhet åtagit sig att leverera minst 30 TWh solkraft. Det ska jämföras med de dryga 2 TWh som solkraften producerade under 2022. Ökningen fram till 2030 och även därefter väntas framför allt komma från etablering av stor industriell solkraft från solparker.

Med det i grunden skulle Nätverket för solparker vilja spela in våra synpunkter och förslag på vidareutveckling av John Hasslers utredning ”Sveriges klimatstrategi – 46 förslag för klimatomställningen i ljuset av Fit for 55”. Vi kommer inte att kommentera på samtliga delar i utredningen utan lyfta ett antal övergripande kommentarer och därefter kommentera på utvalda förslag som är av särskild relevans för solparksbranschen.

Övergripande kommentarer

- Nätverket för solparker instämmer med stora delar av utredningen och ser positivt på ansatsen att se över den svenska klimatpolitiken utifrån mål och styrmedel för måluppfyllelse. Vi delar utredarens slutsats att nuvarande klimatpolitik är otillräcklig och att det behövs en tydligare riktning från politiken om hur klimatmålen ska nås med tillhörande effektiva styrmedel.
- Nätverket för solparker anser att det är olyckligt att utredaren missat att lyfta fram potentialen som finns med storskalig industriell solkraft på mark – så kallade solparker – i utredningen, till skillnad från exempelvis kärnkraft och vindkraft. Längst ned i det här dokumentet presenterar vi därför fyra kompletterande förslag som kan bidra till att säkra solkraftens bidrag till klimatomställningen.
- Nätverket för solparker delar utredarens syn på att det är viktigt att klimatpolitiken tar sikte på att komma åt de ackumulerade utsläppen som är helt avgörande för att Sverige och EU ska leverera på Parisavtalets mål om att hålla temperaturhöjningen under 2 grader, med sikte på 1,5 grad. I det perspektivet är de svenska klimatmålen otillräckliga och de europeiska klimatmålen struktur mer träffsäkra, med en utsläppsbudget som fördelar utsläppen fram till måläret.
- Även om det är positivt att utredaren lyfter behovet av att hålla sig inom en utsläppsbudget så som FitFor55 är utformad är det olyckligt att han förhåller sig till en avsevärt mycket högre global koldioxidbudget än vad en stor del av klimatforskningen gör. John Hassler beräknar att det kvarvarande globala utsläppsutrymmet är cirka 600 gigaton koldioxid. Baserat på den estimerade kvarvarande nivån av globala koldioxidutsläpp gör han en bedömning att EU:s klimatmål levererar på 1,5-gradersmålet. Det ska dock poängteras att Hasslers globala utsläppsutrymme är avsevärt högre än vad ledande klimatforskare menar finns kvar från 2024 och framåt. Där talar man snarare om att

Nätverket för solparker

Alight, Arise, BeGreen, Better Energy, E.ON, Energiinfrastruktur, Energiengagemang, European Energy, Fortum, Helios Nordic Energy, Neoen, Nordic Solar, OX2, Solkompaniet, Soltech Energy, Svea Solar, Turn Energy

det återstår cirka 250 gigaton koldioxidutsläpp, det vill säga cirka 6–7 år av utsläpp med nuvarande nivåer¹.

- Nätverket för solparker är kritiska till utredarens förslag om att låta Miljömålsberedningen se över och uppdatera de svenska klimatmålen. Även om det är eftersträvansvärt med tydliga målsättningar riskerar en sådan process att leda till att den svenska omställningen tappar fart, i ett läge där vi behöver lägga all kraft vi har på att faktiskt nå målen. Att utredaren själv påpekar att det inte är några större skillnader mellan de nationella målen och de som beslutats på EU-nivå minskar också behovet av en målöversyn. Det som i stället krävs är en kraftigt höjd ambitionsnivå på klimatområdet, där regering och myndigheter kan bidra genom att visa ledarskap och fokusera på åtgärder som kan realisera såväl de svenska som de europeiska målen.
- Nätverket för solparker anser samtidigt att det kan vara rimligt att se över målen så att Sveriges måluppfyllelse för LULUCF skärps. Det kan dock med fördel genomföras av Naturvårdsverket och implementeras tämligen omgående av regeringen snarare än att gå via en parlamentarisk utredning.
- Precis som utredaren anser Nätverket för solparker att regeringen måste ta fram en övergripande målsättning och väg för genomförande som säkerställer att vi får den mängd ny elproduktion som krävs för omställningen till fossilfrihet. Det är viktigt att en sådan målsättning inte enbart har ett långsiktigt fokus utan även tar sikte på att tydliggöra hur vi kan få ett stort tillskott av ny elproduktion även fram till 2030.
- Nätverket för solparker ser också positivt på utredarens förslag om att tillsätta en ny parlamentarisk grupp med ansvar för långsiktig energipolitik, likt pensionsgruppen. För att det arbetet ska bli framgångsrikt krävs dock nedgrävda politiska stridsyxor och fokus på genomförande av de lösningar som är mest samhällsekonomiskt fördelaktiga på kort och lång sikt.
- Nätverket för solparker ser med tillförsikt på den implementering av RePowerEU:s ”acceleration areas” som utredaren lyfter. För aktörerna verksamma inom den storskaliga solkraften finns inte önskemål om att peka ut särskilda områden för etablering, eftersom det kan leda till för stora begränsningar i den potential som finns för solparker. Däremot ser vi positivt på att införa tydligare tidsgränser för hur lång tid en miljöprövning får ta samt att utbyggnad av elproduktion ska ges någon form av överskuggande samhällsintresse i myndighetsprövningen.

¹ <https://www.imperial.ac.uk/news/248913/window-avoid-15c-warming-will-close/>
https://pure.manchester.ac.uk/ws/portalfiles/portal/213256008/Tyndall_Production_Phaseout_Report_final_text_3.pdf, <https://www.nature.com/articles/s41558-023-01848-5>, <https://www.dn.se/debatt/sex-mal-for-att-vinna-en-global-gron-kapploppning/>

Nätverket för solparker

Alight, Arise, BeGreen, Better Energy, E.ON, Energiinfrastruktur, Energiengagemang, European Energy, Fortum, Helios Nordic Energy, Neoen, Nordic Solar, OX2, Solkompaniet, Soltech Energy, Svea Solar, Turn Energy

Synpunkter på utvalda förslag

Nedan följer ett antal specifika kommentarer från Nätverket för solparker på utredarens förslag.

- **Förslag 1 – Ett samlat program för EU:s klimatlagstiftning**
Nätverket för solparker tillstyrker förslaget om att presentera ett samlat program som säkrar att Sverige uppfyller kraven i EUs nya klimatlagstiftning. Det bör rimligen ta sin utgångspunkt i den klimathandlingsplan som regeringen enligt klimatlagen ska presentera innan 2023 års slut, men bland annat kompletteras utifrån behovet av att ta fram åtgärder för måluppfyllelse inom LULUCF-sektorn. Ansvarig för detta bör vara Naturvårdsverket.
- **Förslag 4 och 5 – Uppdatering av de svenska klimatmålen och etappmålet för 2030**
Nätverket för solparker avstyrker utredarens förslag. Vi anser inte att fokus bör vara på att utreda hur Sveriges nationella klimatmål kan harmoniseras till EUs klimatmål. Vi anser i stället att fokus bör vara på effektiva åtgärder och styrmedel som bidrar till utsläppsminskningar så att Sverige kan leverera på både nationella och internationella klimatmål.
- **Förslag 44 – Verka för skärpta begränsningar av statsstöd på EU-nivå**
Utredaren vill att Sverige på EU-nivå ska verka för begränsningar av hur statsstöd får användas i den gröna omställningen. När det kommer till solcellsteknik skulle Nätverket för solparker dock vilja problematisera eventuella begränsningar kring EU- och statsstöd som går till att bygga upp en högre andel egen produktion av solcellsteknik. I dag produceras en stor andel av de insatsvaror som används i en solpark i Kina, vilket medför uppenbara risker i ett osäkert säkerhetspolitiskt läge. Det vore därför önskvärt om Europa hade en högre andel egen kapacitet att producera de komponenter som solkraftsbranschen efterfrågar. Mot bakgrund av det kan det vara motiverat med stöd som bidrar till en starkare egenförsörjning på området.
- **Övriga förslag**
 - Nätverket för solparker tillstyrker samtliga förslag om en övergripande plan för omställningen (förslag 18 – 22) och förslaget om en sänkt elskatt (förslag 32).
 - Nätverket för solparker tillstyrker alla förslag för en förbättrad elförsörjning (förslag 23 – 26). Vi vill särskilt lyfta behovet av att säkerställa en transparens från nätbolagen gällande tilldelning av effekt samt behovet av att utbyggnad, överföring och lagring av el har någon form av överskuggande samhällsintresse i myndighetsprövningen.
 - Nätverket för solparker tillstyrker samtliga förslag för en snabbare utbyggnad av vindkraften (förslag 27 – 29). I många fall kan vindkraft och solparker anläggas i geografisk anslutning och utgöra ett bra komplement till varandra utifrån behov av nätkapacitet som kan delas. En snabbare utbyggnad av vindkraften kan därmed säkerställa en snabbare utbyggnad även av solkraften.

Kompletterande förslag för en ökad storskalig solelproduktion

Det är olyckligt att utredaren missat att lyfta fram potentialen som finns med storskalig industriell solkraft på mark, så kallade solparker, i utredningen till skillnad från exempelvis kärnkraft och vindkraft.

Solkraften kan bidra med minst 30 TWh till 2030 och har den fördel som många andra kraftslag saknar – det vill säga att det går snabbt att bygga och ansluta till elnätet. Potentialen för solkraften att leverera stora mängder el är alltså stor och med en tydlig politisk vilja kan potentialen realiserats snabbt.

Nätverket för solparker skulle därför vilja presentera ett antal åtgärder som kan bidra till att säkra solkraftens bidrag till omställningen:

Nätverket för solparker

Alight, Arise, BeGreen, Better Energy, E.ON. Energiinfrastruktur, Energiengagemang, European Energy, Fortum, Helios Nordic Energy, Neoen, Nordic Solar, OX2, Solkompaniet, Soltech Energy, Svea Solar, Turn Energy

1. Det behövs tydliga strategier för de kraftslag som på kort tid kan öka elproduktionen. Vi är eniga med Tidöavtalets mål om att all ny elproduktion "som bidrar till en snabb expansion av kraftsystemet" behövs. Därför bör regeringen ge Energimyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell strategi för solkraft likt vad som finns för andra kraftslag.

2. Dagens miljölagstiftning måste anpassas för att hantera storskaliga solparker. Så som lagstiftningen tillämpas i dag ställs ofta elproduktion mot livsmedelsproduktion – trots att det finns gott om plats för båda delar och går att kombinera. Det är positivt att regeringen har tillsatt en utredning med syfte att införa enklare och snabbare miljöprövning, men det krävs ett tydligt ställningstagande som ger vägledning när flera intressen berörs.

3. Prövningen av solparker måste vara jämlik över hela landet. Prövningen av solparker varierar stort mellan landets länsstyrelser vilket skapar osäkerhet hos projektutvecklare och investerare. Regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att skyndsamt ta fram vägledning för länsstyrelserna om hur prövningen av solparker kan göras tydlig, förutsägbar och jämlik över landet. Regeringen bör även förtydliga länsstyrelsernas uppdrag med att de ska verka för utbyggnad av ny fossilfri elproduktion.

4. Anslutningen av solparker till elnätet måste effektiviseras. Utbyggnaden av solparker bromsas både av bristande elnätkapacitet och av bristande transparens kring var det finns tillgänglighet i befintligt elnät. För att accelerera utbyggnaden av solparker och samtidigt öka nyttjandegraden i elnäten bör tillämpningen av så kallade villkorade avtal öka mot nya och gamla elproducenter. Det görs redan i större skala i andra länder och syftar framför allt till att kunna ansluta förnybar elproduktion snabbare än vad nätutbyggnaden medger. Regeringen bör därför ge Energimarkandsinspektionen i uppdrag att ta fram direktiv för hur villkorade avtal bör användas av nätbolagen. Dessutom bör Energimarkandsinspektionen ges i uppdrag att införa åtgärder som ökar nätbolagens transparens och kraftigt kortar ledtiderna vid förfrågningar om att ansluta solparker. Regeringen bör därutöver förtydliga instruktionerna till Svenska kraftnät så att utbyggnad och förstärkning av elnätet sker proaktivt och med god framförhållning.

För Nätverket för solparker,

Madeleine van der Veer
Talesperson och näringspolitisk expert